

Bölüm 13

VENÖZ ÜLSER VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Sultan ÖZKAN¹
Arzu SALIK ASAR²

Venöz ülser; altı haftadan, 3 aya kadar iyileşme belirtisi olmayan veya maksimum flebolojik terapiden sonra bir yıl içinde iyileşme göstermeyen ve tedaviye dirençli olan ülserlere denir (Kaya& Türsen, 2017). Yüksek prevalans nedeni ile günümüzde önemli bir toplum sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmakta ve yaşla birlikte artış göstermektedir. Venöz ülser prevalansı kadınlarda %25-40 iken erkeklerde %10-20 arasında değişmektedir. Venöz ülser hastalarının, % 20'si üç aydan kısa bir süre içinde, %50'si bir yıldan fazla sürede, %20'si iki yıldan fazla sürede iyileşme göstermekte ve % 10'luk bölümü ise hiç bir zaman iyileşme göstermemektedir (Nelson & Adderley, 2016).

Venöz ülser, kronik bir hastalık olarak kabul edilmekte ve hastanın yaşam kalitesine yaptığı olumsuz etkilerle önemini korumaktadır. 80 yaşın üzerindeki kişilerde % 1'e varan ve % 1'lik bir prevalans gösteren venöz ülser tedavisi, gelişmiş ülkelerin toplam sağlık bütçesinin % 1'ini oluşturmaktadır (Böhler, 2016).

Venöz ülser bakımında hemşirenin sorumlulukları, venöz ülserin önlenmesi, venöz dolaşımı mümkün olan en iyi şekilde sürdürmeye yönelik hasta eğitimi ve yaşam kalitesini arttırmaya yönelik girişimler olmalıdır.

ALT EKSTREMİTE VENÖZ SİSTEMİ

Santral ve periferik olmak üzere iki bölümden oluşan alt ekstremitte venöz sisteminin periferik kısmında kapakçıklar sayesinde venöz dolaşım sağlanmakta iken santral kısım ise rezervuar olarak görev almaktadır.

Alt ekstremitte venleri 3 bölümde incelenmektedir.

1. Yüzeysel sistem
2. Derin sistem
3. Perforan sistem (Yılmaz, 2008).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği ABD, sultanozkan2000@yahoo.com

² Doktora Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği ABD, arzusalik81@mynet.com,

Cilt Bütünlüğünü Korumak:

Venöz yetmezliğe bağlı olarak, alt ekstremitelerde enfeksiyon ve venöz ülserasyon bulguları görülebilir, venöz ülserli alan temiz tutulmalı ve travmalardan korunmalı, venöz ülserlerdeki var olan nekrotik alanlar debride edilmeli ve aseptik şartlarda pansuman yapılmasına özen gösterilmeli, cilt bütünlüğünü korumak için banyoda nötral pH'lı sabun kullanılmalı, cilde aşırı ovalanma hareketleri yapılmamalı ve tüylerden arınmak için jilet yerine tüy dökücü kremler kullanılmalı, cilt kuruluşunu önlemek için hekimin önerdiği dermatolojik kremler uygulanmalı ve ayakkabılar rahat ve kısa topuksuz olmalı, alt ekstremitte dolaşımını engellemelidir (Akyolcu ve ark. 2018, Çelik & Taşdemir 2018).

Kilo Düzenlenmesi:

Venöz dolaşım bozukluğu olan obez hastalar için diyet programları düzenlenmeli ve kontrollü kilo vermeleri sağlanmalı, yeterli, dengeli ve yağ oranı düşük bir diyet ile beslenmesi sağlanmalı, protein, vitamin, demir ve çinkodan zengin besinleri alması sağlanmalı, gerekli olan beslenme değişikliklerini aile üyeleri ile konuşabiliyor ve uygulayabiliyor olmalı, kan şekeri regülasyonu sağlanmalıdır (Çelik & Taşdemir 2018).

Sigaranın Bıraktırılması:

Venöz dolaşım bozukluğu olan hastaların sigarayı bırakmaları sağlanmalı, gerekli olursa sağlık kuruluşlarından destek almalarına yardımcı olunmalıdır (Akyolcu, Kanan & Aksoy, 2018).

Sonuç; Venöz ülser tedavisi son yıllarda çok hızlı ilerleme göstermiş olup, günümüzde klasik cerrahi tedavi yerine, minimal invaziv endovenöz tekniklere bırakılmış durumdadır. Bu uygulamalar sayesinde, hastaneye yatış süresi azalmakta, hastane maliyetleri azalmakta, iş gücü kaybı azalmakta ve kişilerin yaşam kaliteleri artmaktadır.

KAYNAKÇA

1. Akyolcu N, Kanan N, Aksoy G, (2018) 'Cerrahi Hemşireliği II' ss:145-151
2. Araujo D.N., Ribeiro C.T.D., Maciel A.C.C., Bruno S.S., Fregonezi G.A.F., Dias F.A.L., (2016) 'Physical exercise for the treatment of non-ulcerated chronic venous insufficiency (Review)' Cochrane Database of Systematic Reviews' Issue 12. Art. No.: CD010637. DOI: 10.1002/14651858.CD010637.pub2.
3. Aurshina A., Alsheekh A., Kibrik P., Hingorani A., Marks N., Ascher E., (2018) 'Recanalization after endovenous thermal ablation' 2018, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.avsg.2018.03.017> Ann Vasc Surg 2018;52:158-62.
4. Bozkurt K., (2016) 'Periferik Arter ve Ven Hastalıkları Ulusal Tedavi Kılavuzu 2016' Türk Kalp Damar Cerrahisi Derneği Ulusal Vasküler ve Endovasküler Cerrahi Derneği Fleboloji Derneği
5. Böhler K." Das venöse ulcus cruris" Wien Med Wochenschr (2016) 166:287–292 DOI 10.1007/s10354-016-0487-5

6. Cheatele T., (2005) 'The long saphenous vein: to strip or not to strip?' *Semin Vasc Surg.* 2005 Mar;18(1):10-4.
7. Çelik S., Taşdemir N., (2018) 'Güncel Yöntemlerle Cerrahi Hastalıklarda Bakım' Çukurova Nobel Tıp Kitabevi ss: 244-251
8. Duman E., (2011) 'Safen ven yetmezliği tedavisinde endovenöz lazer ile ablasyon: 870 nm ile 1470 nm dalga boyundaki lazer enerjisinin tedavideki etkinliğinin karşılaştırılması' Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Anabilim Dalı
9. Ekim M., Ekim H., Ozan Z.T., (2017) 'Venöz Ülserasyon Patofizyolojisi, Tedavisi, ve Nükslerin Önlenmesi ' 2016 Geliş tarihi/Received: 18.03.2016 Kabul tarihi/Accepted: 31.03.2016 *Bozok Tıp Derg* 2017;7(1):74-9 *Bozok Med J* 2017;7(1):74-9
10. Eklof B., Rutherford R.B., Bergan J., Patrick H. Carpentier, M., Gloviczki P., Kistner R.L., Meissner M.H, Gregory L. Myers K., Padberg F.T., Perrin M., Ruckley V., Smith P.C., and Wakefield T.W., (2004) 'Revision of the CEAP classification for chronic venous disorders: Consensus statement' 2004 *Journal of vascular surgery* Volume 40, Number 6 doi:10.1016/j.jvs.2004.09.027 for the American Venous Forum International Ad Hoc Committee for Revision of the CEAP Classification, Helsingborg, Sweden
11. Erdil F, Elbaş N.Ö. (2001) 'Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği' Genişletilmiş IV. Baskı ss:322-368
12. Erdost Ş., Çetinkale O. (2008) 'Yara Bakımı ve Tedavisi' İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyumu Dizisi No:67 ss: 69-75
13. Eriş H.N., (2010) 'Alt ekstremitte yüzeysel venöz yetmezlik ve varislerin tedavisinde endovenöz lazer ablasyon ve köpük skleroterapi yöntemlerinin etkinliği', Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyodiagnostik Anabilim Dalı , Isparta
14. Eroğlu E., Yasim A., (2018) 'A Randomised Clinical Trial Comparing N-Butyl Cyanoacrylate, Radiofrequency Ablation and Endovenous Laser Ablation for the Treatment of Superficial Venous Incompetence: Two Year Follow up Results' 2018, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ejvs.2018.05.028> Department of Cardiovascular Surgery, Kahramanmaraş Sutcu Imam University, Kahramanmaraş, Turkey, Volume 56, Issue 4, Pages 553–560
15. Estarabadi A.R., Kayssi A., Alavi A., Kirsner R.S., (2019) 'Vascular Tests for Dermatologists' *Am J Clin Dermatol.* 2019 Apr 15. doi: 10.1007/s40257-019-00441-x
16. Kaya E., (2019) 'Yüzeysel Seyreden Safen Ven Yetmezliğinin Alternatif Tedavisi: Stripper Yardımı ile Ligasyon' *Koşuyolu Heart J* 22(1):54-56 DOI: 10.5578/khj.67938 http://www.kosuyoluheartjournal.com/managete/fu_folder/2019-1/2019-22-1-054-056.pdf
17. Kaya T.İ., Türsen Ü., (2017) 'Venöz bacak ülseri teşhis ve tedavi rehberi', Galenos yayınevi
18. Köksal C., Alsalehi S., Kocamaz Ö., Sunar H., (2010) 'Kronik Venöz Yetmezlik Tedavisi' *Kartal Koşuyolu Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kalp ve Damar Cerrahisi Kliniği* 2010;13(2):28-33
19. Kuplay H., Özkaynak B., Mert M., Erdoğan S., Sönmez S., Kayalar N., Farsak M.B., Erentuğ V., (2013) 'Kronik Venöz Yetmezliğe Bağlı Venöz Bacak Ülserlerinde Çok Katlı Kompresyon Bandaj Sistemlerinin Etkisi ' 2013, *Koşuyolu Kalp Derg* 2013;16(1):54-57 • doi: 10.5578/kkd.4165
20. Li X., Fan L., Ren S., (2017) 'Outcomes of Foam Sclerotherapy plus Ligation versus Foam Sclerotherapy Alone for Venous Ulcers in Lower Extremities ' *Ann Vasc Surg.* Nov;45:160-165. doi: 10.1016/j.avsg.2017.06.055. Epub 2017 Jun 23 DOI: <https://doi.org/10.1016/j.avsg.2017.06.055>
21. Liu X., Zheng G., Ye B., Chen W., Xie H., Zhang T. (2019) 'Factors related to the size of venous leg ulcers A cross-sectional study' Received: 30 June 2018 Accepted: 13 January 2019 <http://dx.doi.org/10.1097/MD.00000000000014389>
22. Lurie F., Creton, M.D., Eklof B., Kabnick S., Kistner R.L., Pichot O., Schuller-Petrovic S., (2003) 'Prospective randomized study of endovenous radiofrequency obliteration (Closure procedure) versus ligation and stripping in a selected patient population (EVOLVEs Study)', doi:10.1016/S0741-5214(03)00228-3 2003 by The Society for Vascular Surgery and The American Association for Vascular Surgery.

23. Nelson E.A, Adderley U. (2016) 'Venous leg ulcers' Clinical Evidence. 2016.pii:1902.from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4714578/pdf/2016-1902.pdf>
24. Neumann M., Thénard A.C.,Jünger M., Mosti G., Munte K., Partsch H., Rabe E., Ramelet A.A, M Streit M., (2006) 'Evidence Based (S3) Guidelines for Diagnostics and Treatment of Venous Leg Ulcers ' EDF guidelines leg ulcers / version 17.0 2
25. Perez M.B., Lopez P, Lavin R.S., (2018) 'Epidemiology of venous leg ulcers in primary health care: Incidence and prevalence in a health centre—A time series study (2010-2014) 'Received: 4 June 2018 Revised: 5 October 2018 Accepted: 9 October 2018 DOI: 10.1111/iwj.13026 , 2018 Medicalhelplines.com Inc and John Wiley& Sons Ltd wileyonlinelibrary.com/journal/iwj Int Wound J. 2019;16:256-265.
26. Smeltzer S.C, Bare B.G., Hinkle J.L., Cheer K.H., (2008) management of patients with upper respiratory tract disorders, medical surgical nursing , ss: 845-865
27. Smith A., Kisiel M., Radford M. (2016) 'Oxford Handbook of Surgical Nursing 'Oxford Medical Publications, ss:560-565
28. Whiteley M.S., Shiangoli S.J., Santos D., Dabbs E.B., Fernandez T.J., Holdstock J.M. (2017) 'Fifteen Year Results of Radiofrequency Ablation, Using VNUS Closure, for the Abolition of Truncal Venous Reflux in Patients with Varicose Veins ' 2017 Eur J Vasc Endovasc Surg 54,17-362 <http://dx.doi.org/10.1016/j.ejvs.2017.06.001>
29. Yılmaz S., (2008) 'Venöz yetmezliğin cerrahi tedavisinde büyük safen venin ayak bileği-kasık arası çıkartılması(striping) ile diz-kasık arası çıkartılması yöntemlerinin hastaların semptomlar, yaşam kalitesi,nüks ve komplikasyonlar yönünden karşılaştırılması' T.C Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara